

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:44
sssjournal.com

pp.5153-5162
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 10/08/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 27/09/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 27.09.2019

H. 1256 (M. 1840) – H. 1260 (M. 1844) TARİHLİ VE 03533 – 03534 NUMARALI KIRŞEHİR NÜFUS DEFTERLERİNDE MUCUR VE HACİBEKTAŞ'IN NÜFUSU HAKKINDA BİLGİLER

INFORMATION ON THE POPULATION OF MUCUR AND HACİBEKTAS IN THE KIRSEHIR POPULATION REGISTERS OF H. 1256 (M. 1840) - H. 1260 (M. 1844) AND NUMBERED 03533 - 03534

Adem ÇELEBİ

Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırşehir/TÜRKİYE

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1764>

Reference : Çelebi, A. (2019). "H. 1256 (M. 1840) – H. 1260 (M. 1844) Tarihli ve 03533 – 03534 Numaralı Kırşehir Nüfus Defterlerinde Mucur ve Hacibektaş'ın Nüfusu Hakkında Bilgiler", International Social Sciences Studies Journal, 5(44): 5153-5162.

ÖZ

Kırşehir iline bağlı Mucur ve Hacibektaş kazalarında M.1840-1844 (H. 1256-1260) yıllarında yapılan nüfus sayımları ve bu dönem ile ilgili eserler bu çalışmamızın ana kaynağı oluşturmaktadır. Mucur ve Hacibektaş'ın dönem itibariyle nüfus özelliklerinin yanı sıra mahalle ve köylerinin sosyal ekonomik yapıları kültürel bağlamla özleştirilerek aktırılacaktır. Nüfus sayımına konu olan kişilerin fiziksel özelliklerinin yanı sıra mesleki durumları lakapları ve benzeri konular aktırılacaktır. Dönem itibariyle Osmanlı Devletinin iç Anadolu bölgesinde bulunan kazaların 03533 ve 03534 numaralı nüfus defterlerinin transkripsiyon ve incelenmesi neticesinde yeni bilgiler aktırılacaktır.

Anahtar kelimeler: Mucur, Hacibektaş, Nüfus Defterleri, Nüfus sayımı

ABSTRACT

Population censuses carried out in M.1840-1844 (H. 1256-1260) in Mucur and Hacibektaş accidents of Kırşehir province and works related to this period constitute the main source of this study. In addition to the population characteristics of Mucur and Hacibektaş, the social economic structures of the neighborhoods and villages will be transferred to the cultural context. In addition to the physical characteristics of the people subject to the census, their occupational status, nicknames and similar subjects will be transferred. As a result of the transcription and examination of the population records numbered 03533 and 03534 of the accidents in the central Anatolian region of the Ottoman Empire, new information will be transferred.

Key words: Mucur, Hacibektaş, Census Books, Census

1. GİRİŞ

Dünyanın varoluşundan bu yana gelmiş geçmiş tüm devletler çeşitli yöntemler kullanarak nüfus sayımı yapmışlardır. Nüfus bir devletin ekonomik, sosyal, askerî potansiyelidir. Yani o devletin tüm gücüdür. Nüfus sayımları ise bahsettiğimiz bu gücün tespiti için kullanılan değişik amaç ve yöntemlerle elde edilen veriler bütünüdür. Bu sayımlar genel olarak vergi toplama ve askerî gücün tespiti için yapılmaktadır. Bu sebeple yüksek nüfus çoğu zaman güçlü bir devleti ifade etmektedir. Nüfus sayımlarından elde edilen veriler ışığında devletlerde gelecek planlaması yapmaktadırlar. Savaş planlamasından, barış görüşmelerinden tutun da yayılma politikalarına varana kadar bütün planlamalar nüfus sayımından elde edilen verilere göre yapılmaktadır. Bu sayımlar ilk dönemlerde asker ve vergi mükelleflerini belirlemek için yapılmıştır. İlerleyen zamanlarda bu sayımlar geliştirilerek sadece erkeklerin değil kadın ve çocuklarında sayımının yapıldığı kişisel ve sosyal özelliklerin değerlendirildiği nüfus sayımı şekline gelmiştir.

Bu makalede Osmanlı Devleti'nde nüfus sayımları ve bu sayımların nelere dikkat edilerek yapıldığını Kırşehir'e ait olan 03533 ve 03534 numaralı nüfus defterlerinden örnekler vererek açıklamaya çalışacağız.

2. OSMANLI DEVLETİ'NDE NÜFUS SAYIMLARI

Osmanlı Devleti kayıt sistemi ve istatistiğe oldukça önem verilmiştir. Bu kayıtların genelini arazi yazımı ve nüfus kayıtları oluşturmaktadır. Devletin geleneksel tahrirleri, özellikle XVI. ve XVII. yüzyıllarında genişleyerek devam etmiş, bu dönem adeta tahrir asrı kabul edilmiştir¹. Osmanlı Devletinde tahrir ve sayım çalışmaları XIX. yy. da iki şekilde; temettuât ve nüfus sayımları şeklinde gerçekleşmiştir. Osmanlı Devleti'nde XIX. yy. da yapılan arazi, hayvan, emlak ve temettuat sayımları neticesinde temettuât defterleri oluşmuştur.² Osmanlı Devleti'ndebugünkü anlamda modern bir nüfus sayımı ise 1830-1831 (H.1247) tarihinden itibaren Sultan II. Mahmut ile birlikte başlamıştır³.Yapılan bu sayımda yalnızca erkek nüfus kayıt altına alınmıştır. Bu da sayımın askeri ve vergi toplama amacıyla yapılan bir sayım olduğunun göstergesidir⁴. Sultan II. Mahmut'un ıslahat çalışmalarının neticesin de Yeniçeri Ocağı kaldırılmış ve yeni bir ordu kurulmuştur⁵. Bu yeni ordunun asker temini ve ekonomik olarak gelirlerin belirlenmesi yani vergi gelirinin tespitinin yapılması gerekmiştir. Sultan II. Mahmut Rağıp Efendiyi görevlendirerek nüfus sayımının nasıl yapılacağı nelere dikkat edileceği konusunda bir layiha hazırlattı⁶.

Osmanlı Devleti'nde yapılan nüfus sayımlarının demografik yönlerini ele almak, bölgesel nüfus yoğunluğunu değerlendirmek için Ömer Lütfi Barkan her haneyi beş ile çarpmayı ön görmüştür. Böylelikle sayıma konu olan bölgenin nüfusuna en yakın sayının bulunacağını belirtmiştir. Bu işlem de tarihçiler arasında genel bir kabul görmüştür. Sadece erkeklerin sayıldığı bir nüfus defterinden o bölgede ortalama kaç kişinin yaşadığı tespit edilmektedir. Nüfus defterlerinde sadece sayısal olarak değil bedensel özellikleri, meslekleri, yaşları, lakapları, baba adları gibi özelliklerde kaleme alınmıştır. 1256 (M. 1840) tarihli 03533 numaralı Kırşehir nüfus defterinden örnekler verilebilir;

Tâbi' –i Livâ-i Kırşehri

Kaza-i Mucur

Hâne 238

Mahalle-i Solaklı

Hâne 1

Orta boylu kumral sakallı Mehmed Said veled-i el Hâc Said Efendi sinn 45 (İmâm-ı Câmî'-i Hacı Bektaş-ı Veli)⁷, burada kişinin nerede oturduğu, boyu, sakallı olup olmadığı, sakal rengi, baba ismi, yaşı, mesleği gibi birtakım bilgilere yer vererek tasvirleme yapılmıştır.

Hâne 2

Orta boylu kır sakallı Müfti-i Kaza Mehmed Efendi zâde Abdurrahman veled-i Mehmed sinn 53

*Orta boylu kara sakallı Kara Ömeroğlu çiftçi Mehmed veled-i Hüseyin sinn 41*⁸. Burada fiziksel özelliklerinin yanında meslek ve lakabına da değinilmiştir. Ter bıyıklı, gür sakallı, köse sakallı, çolak, mecnun (akıl hastası manasında), Buna benzer birçok bilgi nüfus defterlerinden elde edilebilmektedir.

3. KIRŞEHİR

İç Anadolu bölgesi orta kıvırmak bölgesinde yer alan Kırşehir coğrafi konum olarak Türkiye'nin ortasını da yer almaktadır. Bölgesel olarak karasal iklim hâkimdir. Yazları sıcak ve kurak bir hava hâkimken, kışları sert ve yağışlı geçmektedir. Tarihsel açıdan Kırşehir'de bulunan ilk yerleşim yerleri, MÖ. 3000'lere kadar dayanmaktadır. Kırşehir'de yazılı tarih, Hititlerle birlikte başlamıştır⁹. Şehir tarihsel süreç içerisinde

¹ Ahmet Gündüz, "H.1256 (M.1840/1841) Tarihli ve 2115 Numaralı Kırşehir Nüfus Defterine Göre Haremeyn-i Şerifeyn Aşiretine Tabi Aşiretler - Cemaatler, Yerleştikleri Köylerin İsimleri, Hangi Aşirete –Cemaate Bağlı Oldukları, Hane Sayıları, Kaydedilen Nefer Sayısı ve Toplam Nüfusları Hakkında Bilgiler", *Tarih Okulu Dergisi (TOD) Journal Of History School (JOHS)*, Ağustos 2018 August 2018 Yıl 11, S. XXXV, s. 21.

²Havva Erdoğan (Sati), "820 Numaralı Temettuât Defterine Göre Tanzimat'ın İlk Yıllarında Mucur Ve Hacıbektaş'ın Demografik Yapısı ve Sosyal Durumu", *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, C.6, S. 1, (2005), s. 97.

³Enver Ziya Karal, *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831*, T.C Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara, Temmuz 1995, s. 8.

⁴ Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Tarihi*, Paradigma Yayınları, İstanbul 2012, s.21.

⁵ Necdet Hayta -Uğur Ünal, *Osmanlı Devleti'nde Yenileşme Hareketleri*, Gazi Kitabevi, Ankara 2012, s.100.

⁶ A. Gündüz, a.g.m.,s.22.

⁷ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, 03534 Numaralı Kırşehir Nüfus Defteri, s.3. Bundan sonra Kırşehir, 03534 şeklinde verilecektir.

⁸ Kırşehir, 03534, s.5.

⁹ Numan Mistanhoğlu, *XIX Yüzyılın İkinci Yarısında Kırşehir Sancağı*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Konya 2004, s.9.

farklı isimlerle anıldığı görülmektedir. Hititler döneminde su şehri anlamına gelen Akuva Saruvena diye anılırken, Romalılar ve Yunanlılar zamanında ise Chamanen, Parnassos, Makissos, Bizanslılar döneminde ise Jüstinianopolis denilmiştir. Selçuklular döneminde de Gülşehri ile birlikte Kırşehri denilmektedir. Elvan Çelebi, ilim ve tasavvuf erbabı döndüğüne ve dolayısıyla Gülşehri adının verilmesinde bu özelliğin rol oynadığına işaret eder¹⁰. Cumhuriyet dönemine ise bugünkü adıyla Kırşehir olarak girmiştir¹¹. Dönemsel olarak en ünlü zamanını Selçuklular Döneminde yaşayan şehir ülkenin kültür başkenti konumundadır; ama ne yazık ki bu özelliğini ilerleyen dönemlerde koruyamadığına tanık olmaktadır.

Türkler Anadolu'ya akın akın girdiği, Türk – İslam devrinin başladığı dönemden sonra bu akınlarla birlikte Anadolu'ya gelen birçok ilim fikir adamının ektiği tohumlar XIII. ve XIV. yüzyılda Kırşehir'de yeşermeye başladı. Bu dönem de birçok ilim ve fikir adamının yanı sıra tasavvufta da önemli isimler çıkaran bir bölge olma özelliğini görmekteyiz. Bunlara örnek vermek gerekirse: Âşık Paşa, Ahi Evran, Caca Bey, Yunus Emre, Ahmed-i Gülşehri bunlardan sadece birkaç tanesini oluşturmaktadır. Ahi Evran Veli tarafından kurulan Ahilik teşkilatının merkezidir. Ahilik İslam inancıyla Türk örf ve adetlerini kaynaştıran bir düşünce sistemidir¹². (Ahi Arapça bir sözcük olan kardeşim anlamına gelmektedir yani ahilik kardeşlik anlamına gelmektedir, bir esnaf örgütlenmesidir¹³) Bölge, kaplıcaları ile ünlüdür. Adından da anlaşıldığı gibi kırsal alan olduğu için geçim kaynağı genelde tarım hayvancılık olmuştur.

Kırşehir tarihinden siyasi olaylardan dolayı en büyük darbeyi 1954 yılında almıştır. Dönemim siyasetçileri Kırşehir'e haksızlık yaparak il olan Kırşehir'i ilçe olmayı uygun görmüşlerdir. Fakat 1957 tekrar il olmuş ancak eskiden Kırşehir'e bağlı olan ilçelerden Hacıbektaş ve Avanos geri verilmeyerek Nevşehir'e bağlı kaldı. Böylece Kırşehir, hem coğrafi hem de nüfus olarak küçülmüş oldu.¹⁴

4. HACI BEKTAŞ

Hacıbektaş, uzun yıllar Mucur kazasına bağlı bucak olarak yönetilmiştir. Kırşehir'e 42 km, Kayseri'ye 82 km, Nevşehir'e 51 km uzaklığında olan Hacıbektaş günümüzde Nevşehir'le bağlı bir ilçedir. İç Anadolu'nun Orta Kızılırmak bölümünde yer alan bu ilçenin denizden yüksekliği 1300 – 1400 metredir¹⁵. İlçenin tarihi M.Ö. yıllara dayanmaktadır. Asur Ticaret kolonileri çağından kalma kalıntılar da arkeolojik kazılarda, Suluca Karahöyük'te bulunmuştur. İlçe XIII. yy. 7 hanelik bir köyden ibarettir ancak Türklerin Anadolu'ya gelmesiyle birlikte yukarıda bahsettiğimiz Türk – İslam hareketlerinin hız kazanmasıyla bu 7 hanelik köyün bulunduğu Hacıbektaş (Hacim köyü) büyümeye başlamıştır. Selçuklu Devletinin yıkılması ve ardından gelen Moğol istilası sonrası ilçe siyasi olarak el değiştirmiştir.

Nişabur'da Türk anne ve babadan olan Hacıbektaş kardeşi ile birlikte Anadolu'ya gelir ve Ahmet Yesevî'nin halifelerinden olan Lokman Parende'den ders alarak kendisini yetiştirir¹⁶. Ünlü düşünür Hacıbektaş'ın Suluca Karahöyüğe yerleşmiş ve bölgede bulunan dervişleri kendi etrafında toplayarak ilim ve dünya görüşünü onlara aktarmıştır, bu dervişlerde buralara yerleşerek bölgeyi canlandırmış ve ilerleyen zamanlar da buranın ismi Hacıbektaş olarak değişmiştir.

Günümüzde ilçenin gelir kaynağının çoğunu tarım hayvancılık oluşturmaktadır. Nüfusun büyük çoğunluğu çiftçilikle geçimini sağlamaktadır. Turizm geliri de bulunan ilçe özellikle Ağustos ayı içerisinde gerçekleşen Hacıbektaş Veliyi anma törenlerinde canlılık kazanır.

5. MUCUR

Kırşehir iline bağlı bulunan ilçe tarihsel olarak milattan öncesine dayanmaktadır. Mucur ismi konusunda ise, değişik rivayetler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şöyledir; Cevat Hakkı Tarım'ın naklettiğine göre bu gün hala Mucur civarında varlığını sürdüren mağaralarda daha önceleri gayr-i Müslim ahali yaşamaktaydı. Bu ahalinin ileri gelenlerinden birinin adı da Mucürim idi. Bölgede yaşayan Müslüman Türkler sabah kalktıklarında mağaralarda yanan ateşin dumanının tütüğünü görerek: “Gene Mucürim gâvurunun dumanı tütüyor.” derlermiş bu olaydan dolayı bölgenin adı Mucur olarak kalmıştır¹⁷. Diğer bir

¹⁰ Ahmet Gündüz, “H. 1254- H.1265 (M.1839-1849) Tarihleri Arasında Yapılan ve 03542-03543-03545- 03546 Numaralı Nüfus Defterlerine Göre Kırşehir Konur Kazası ve Konur Kazası'nın Köyleri ve Sayılan Nüfusun Özellikleri”, *International Social Sciences Studies Journal* 2019, s. 1130-1152.

¹¹ Ahmet Gündüz, “*Salnamelere Göre Kırşehir Sancağı Hakkında Bilgiler (1873-1910)*”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic* Volume 7/3, Summer 2012, P. 1373-1393, Ankara-Turkey, s.3-4.

¹² Ahmet Gündüz, *Tarihi Kurum ve Şahılarıyla Kırşehir*, Kitap 72 Yayınevi, Ankara, 2019, s. 143.

¹³ Şerafettin Turan, *Türk Kültür Tarihi*, Bilgi Yayınevi, Ankara 2010, s. 350.

¹⁴ “Kırşehir” *Yurt Ansiklopedisi*, C.7, Anadolu Yayıncılık, İstanbul 1982-1983, s. 4909.

¹⁵ Havva Erdoğan (Sati), *820 Temettuât Defterine (1256/1840) Mucur ve Hacı Bektaş Kazalarının Sosyo – Ekonomik Durumu*, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, s.9.

¹⁶ H. Erdoğan (Sati), *a.g.t.*, s.20.

¹⁷ Tahir Öge, Hacıbektaş-ı Veli'yi Anma Töreni İçin, *Yeni Adım Dergisi*, S. 830, Hacıbektaş 1970, s.13.

rivayete göre ise bölgede bulunan taşların mıcır şeklinde küçük çakıl taşları olmasından dolayı mıcır zamanla söylene gele mucur ismine dönüştüğüdür. Cevat Hakkı Tarım'ın kendi kanaatine göre, Mucur'un ufak taşlar ve çerikten daha küçük bir ölçüğün adı olduğunu belirttikten sonra, etrafını saran tepelerin ortasındaki Mucur'u da çerik gibi çukur bir kaba benzediği için bu adı vermişlerdir¹⁸.

Malazgirt Meydan muharebesinden sonra bölgeye gelen Türk aileleri genel olarak şunlardır: Şatiroğulları, Duduoğulları, Solakoğulları, Emiroğulları, Alaoğulları bu adı geçen aileler bu bölgeye gelerek burada bulunan mağaraları hayvanları için kullandılar kendileri ise karşı mahalle denilen mevkie yerleştiler. Bölge Selçuklu Devletinden sonra tüm Anadolu gibi siyasi olarak sıkıntılar yaşamıştır bu sıkıntılar tâ ki Osmanlı Devleti'nin kurulup Anadolu'ya hâkim olmasıyla son bulmuştur. İlçenin başlıca geçim kaynakları tarım hayvancılıktır. Karasal iklime sahip olan bölge yağış ve iklim özellikleri neticesinde bölge halkı ekonomik faaliyetleri sürdürmektedir.

6. 03533 VE 03534 NUMARALI NÜFUS DEFTERLERİNE GÖRE MUCUR VE HACI BEKTAŞ'TA BULUNAN KİŞİLERİN FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ

03533 ve 03534 numaralı Nüfus defterleri M.1840 ve 1844 yıllarına aittir. Bu bölgede yaşayan insanların fiziksel ve bedensel özelliklerinin yanı sıra meslekleri lakapları, baba adları gibi birçok bilgiyi bu defterlerde bulmak mümkündür.

1840'lı yıllarda Mucur ve Hacı Bektaş'ta yaşayan insanlara ait nüfus defterlerinde kaleme alınan tasvirleri genel olarak sakalları ve bıyıklarıyla sınırlı olmayıp boyları da belirtilmiştir. Sakal, renkleri mesela kara sakallı, sarı sakallı, kır sakallı, gür sakallı, köse sakallı gibi bunun yanında sakalları yeni yeni çıkmaya başlayan gençlerin ise tariflerini şâbb-ı emred (henüz sakalı çıkmamış genç) olarak kaleme almışlardır. Hane reislerinden bazıları ter bıyıklı olarak nakledilmiştir yani bıyığı tam olarak çıkmamış olabildiği gibi muhtemeldir ki bu genç yaştaki hane reisleri yetim kişilerden oluşmaktadır. Yani ailenin genç erkek çocuğudur¹⁹. Defterlerde kaydedilen kişiler ise uzun boylu, orta boylu, kısa boylu diye kaleme almışlardır. Baba adları, lakapları, yaşları, fiziksel ve ruhsal rahatsızlıkları gibi bilgilere de yer verilmiştir. Örnek vermek gerekir ise:

Hâne 147

399- Orta boylu sarı sakallı Günlük oğlu çiftçi Mehmed veled-i Osman sinn 46

Hâne 198

535- Orta boylu ak sakallı Hacı Hüseyinoğlu Bezzâz Ahmed veled-i Hüseyin sinn 66 Hâne 113

322- Karındaşı orta boylu kara sakallı Çolak Musa veled-i Mehemed sinn 36

Hâne 50

146- Orta boylu kumral sakallı Burunsuz oğlu rençber Memiş veled-i Ali sinn 41

Hâne 132

530- Oğlu şâbb-ı emred Osman sinn 12²⁰

55- Oğlu orta boylu kara sakallı Mecnûn Âşır sinn 31

Hâne 2

2- Oğlu orta boylu ter bıyıklı Mustafa sinn 23 (Rediften kalma asâkir-i nizâmiye-i Şâhâne ordu-yı hümâyûn Der'aliyye sene 58)²¹.

7. ŞAHISLARIN BAŞLICA MESLEKLERİ

Bozkırın ortasında bir yerleşim yeri olan Mucur ve Hacıbektaş ekonomik açıdan sınırlı imkânlar sunmaktadır. Bu da ister istemez meslekî anlamda sınırlı meslek dallarının olması anlamına gelmektedir. Bölgede en fazla yapılan tarım ve hayvancılık olduğu için farklı meslek grupları pek gelişme göstermemiş ihtiyaca binaen ortaya çıkan meslekler de toplumun ihtiyacını karşılayacak kadardır. Bir örnek vermek gerekir ise 03533 numaralı Kırşehir Nüfus defterine göre Mucur da 3 adet bezzaz bulunmaktadır, bu

¹⁸ Cevat Hakkı Tarım, *Kırşehir Tarih ve Coğrafya Lügati*, Kırşehir 1940, s. 78, Ayrıca bakınız, Galip Eken, *Osmanlılar Döneminde Sosyal ve Ekonomik Açından Mucur*, s.197.

¹⁹Mühâbat Kütükoğlu, "Osmanlı Sosyal ve İktisadi Tarihi Kaynaklarında Temettü Defterleri", *Bellekten*, LIX/225, Ankara 1995, s.8.

²⁰Kırşehir, 03533, s.5.

²¹Kırşehir 03534, s.3.

meslek dalı sadece orada yaşayanların kumaş ihtiyacını gidermek için yapılan bir ticarî faaliyetten ileriye gitmemiştir. Genel olarak meslekler şöyledir; çiftçi, rençber, berber, hizmetkâr, değirmenci, imam, muallim, demirci vb. mesleklerdir.

8. SONUÇ

Başbakanlık Osmanlı arşivinden Kırşehir iline ait H. 1256 tarihli ve 03533 numaralı nüfus defterine göre Kırşehir'e bağlı mucur kazasının nüfus durumu şöyledir;

- Mahalle-i Solaklı Hâne 238 sayılan defterde kayıtlı kişi sayısı 623
- Mahalle-i Yenice Hâne 218 defterde kayıtlı kişi sayısı 620
- Karye-i Aflak Hâne 8 defterde kayıtlı kişi sayısı 22
- Karye-i Mikaili Hâne 11 defterde kayıtlı kişi sayısı 38

Mucur'a bağlı köy ve mahallelerde toplam 475 hane bulunmakta olup 1300 kişi kayıt altına alınmıştır²².

Kırşehir'e ait 03533 numaralı deftere göre Hacıbektaş'ın genel nüfus durumu şöyledir;

- Mahalle-i Havan Hâne 44 defterde kayıtlı kişi sayısı 122
- Mahalle-i Yukarı Hâne 64 defterde kayıtlı kişi sayısı 167
- Mahalle-i Aşağı Hâne 60 defterde kayıtlı kişi sayısı 182
- Karye-i Engel Hâne 8 defterde kayıtlı kişi sayısı 24
- Karye-i Çivril Hâne 8 defterde kayıtlı kişi sayısı 19
- Karye-i Bekâl Rum Abdal Hâne 9 defterde kayıtlı kişi sayısı 24'tür.

Yukarıda ismi zikredilen toplam 5 mahalle ve 5 tanede karye (köy) bulunmaktadır. Genel toplamda mahallelerde ki hane sayısı 624, köylerde ki hane sayısı 44'tür. Mahalleler de ki kayıt altına alınan kişi sayısı 1714, köylerde ki kişi sayısı 127'dir. Kayıt altına alınan toplam nüfus 1841 kişiden oluşmaktadır.

Başbakanlık Osmanlı arşivinden Kırşehir iline ait H. 1260 tarihli ve 03534 numaralı nüfus defterine göre Kırşehir'e bağlı Mucur kazasının nüfus durumu şöyledir;

- Mahalle-i Yenice Hâne 217 sayılan defterde kayıtlı kişi sayısı 650
- Mahalle –i Solaklı Hâne 241 sayılan defterde kayıtlı kişi sayısı 608
- Karye-i Mikaili Hâne 10 sayılan defterde kayıtlı kişi sayısı 40
- Karye-i Aflak Hâne 10 sayılan defterde kayıtlı kişi sayısı 30

Mucur'a bağlı köyve mahallelerde toplam 478 hâne ve 1328 kişi kayıt altına alınmıştır²³.

Kırşehir'e ait 03534 numaralı deftere göre Hacıbektaş'ın genel nüfus durumu şöyledir;

- Mahalle-i Havan Hâne 55 defterde kayıtlı kişi sayısı 135
- Mahalle-i Yukarı Hâne 62 defterde kayıtlı kişi sayısı 170
- Mahalle-i Aşağı Hâne 59 defterde kayıtlı kişi sayısı 179
- Karye-i Kıptiyân Hâne 6 defterde kayıtlı kişi sayısı 18 (Hacıbektaş'ta bulunan Çingeneler)
- Karye-i Kayalı Hâne 6 defterde kayıtlı kişi sayısı 12
- Karye-i Engel Hâne 21 defterde kayıtlı kişi sayısı 64 (Köyde bulunan Abdallar Hâne 13 kişi sayısı 27)
- Karye-i Çivril Hâne 8 defterde kayıtlı kişi sayısı 17
- Karye-i Avuç Hâne 6 defterde kayıtlı kişi sayısı 18

Hacıbektaş'a bağlı köy ve mahallelerde toplam 223 hâne ve 613 kişi kayıt altına alınmıştır²⁴.

²² Kırşehir, 03533, s.1-35.

²³Kırşehir, 03534, s.1-35.

²⁴Kırşehir, 03534, s.35-58.

KAYNAKÇA;**A. Arşiv Kaynakları**

BOA; Nfs.d; 03533 Numaralı *Kırşehir Nüfus Defterlerinde Mucur ve Hacıbektaş*

BOA; Nfs.d; 03534 Numaralı *Kırşehir Nüfus Defterlerinde Mucur ve Hacıbektaş*

B. Basılı Eserler ve Araştırmalar

_____, Kırşehir, **Yurt Ansiklopedisi**, C.7, Anadolu Yayıncılık, İstanbul, 1982-1983, s. 4895- 4977

EKEN, Galip, ‘ ‘ *Osmanlılar Döneminde Sosyal ve Ekonomik Açından Mucur*’, **Vakıflar Dergisi**, 27 (1998), 195-212.

ERDOĞAN (SATI), Havva, ‘ ‘ *820 Numaralı Temettuât Defterine Göre Tanzimat’ın İlk Yıllarında Mucur ve Hacıbektaş’ın Demografik Yapısı ve Sosyal Durumu*’, **Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi**, C.6, S. 1, 2005.

ERDOĞAN (SATI), Havva, **820 Temettuât Defterine (1256/1840) Mucur ve Hacı Bektaş Kazalarının Sosyo-Ekonomik Durumu**, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2004.

GÜNDÜZ, Ahmet, **Tarihi Kurum ve Şahıslarıyla Kırşehir**, Kitap 72 Yayınevi, Ankara, 2019.

GÜNDÜZ, Ahmet, ‘ ‘ *Salnamelere Göre Kırşehir Sancağı Hakkında Bilgiler (1873-1910)*’, **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic** Volume 7/3, Summer, P. 1373-1393, Ankara-Turkey, 2012.

GÜNDÜZ, Ahmet, ‘ ‘ *H.1256 (M.1840/1841) Tarihli ve 2115 Numaralı Kırşehir Nüfus Defterine Göre Haremeyn-i Şerifeyn Aşiretine Tabi Aşiretler - Cemaatler, Yerleştikleri Köylerin İsimleri, Hangi Aşirete – Cemaate Bağlı Oldukları, Hane Sayıları, Kaydedilen Nefer Sayısı ve Toplam Nüfusları Hakkında Bilgiler*’, **Tarih Okulu Dergisi (TOD) Journal Of History School (JOHS)** Ağustos 11, S. XXXV, 2018.

GÜNDÜZ, Ahmet, ‘ ‘ *H. 1254- H.1265 (M.1839-1849) Tarihleri Arasında Yapılan ve 03542-03543-03545-03546 Numaralı Nüfus Defterlerine Göre Kırşehir Konur Kazası ve Konur Kazası’nın Köyleri ve Sayılan Nüfusun Özellikleri*’, **International Social Sciences Studies Journal**, Volum 5, issue, 31, Mart, 2019, s.1130-1152.

HAYTA, Necdet – ÜNAL, Uğur, **Osmanlı Devleti’nde Yenileşme Hareketleri**, Gazi Kitapevi, Ankara, 2012.

KARAL, Enver Ziya, **Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831**, T.C Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara, Temmuz 1995.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat, ‘ ‘ *Osmanlı Sosyal ve İktisadî Tarihi Kaynaklarında Temettü Defterleri*’, **Bulleten**, LIX/225, Ankara, s. 395- 412, 1995.

MİSTANLIOĞLU, Numan, **XIX Yüzyılın İkinci Yarısında Kırşehir Sancağı**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Konya, 2004.

ÖGE, Tahir, Hacıbektaş-1 Veli’yi Anma Töreni İçin, **Yeni Adım Dergisi**, S. 830, Hacıbektaş 1970.

TARIM, Cevat Hakkı, **Kırşehir Tarih ve Coğrafya Lügati**, Kırşehir, 1940.

TURAN, Şerafettin, **Türk Kültür Tarihi**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2010.

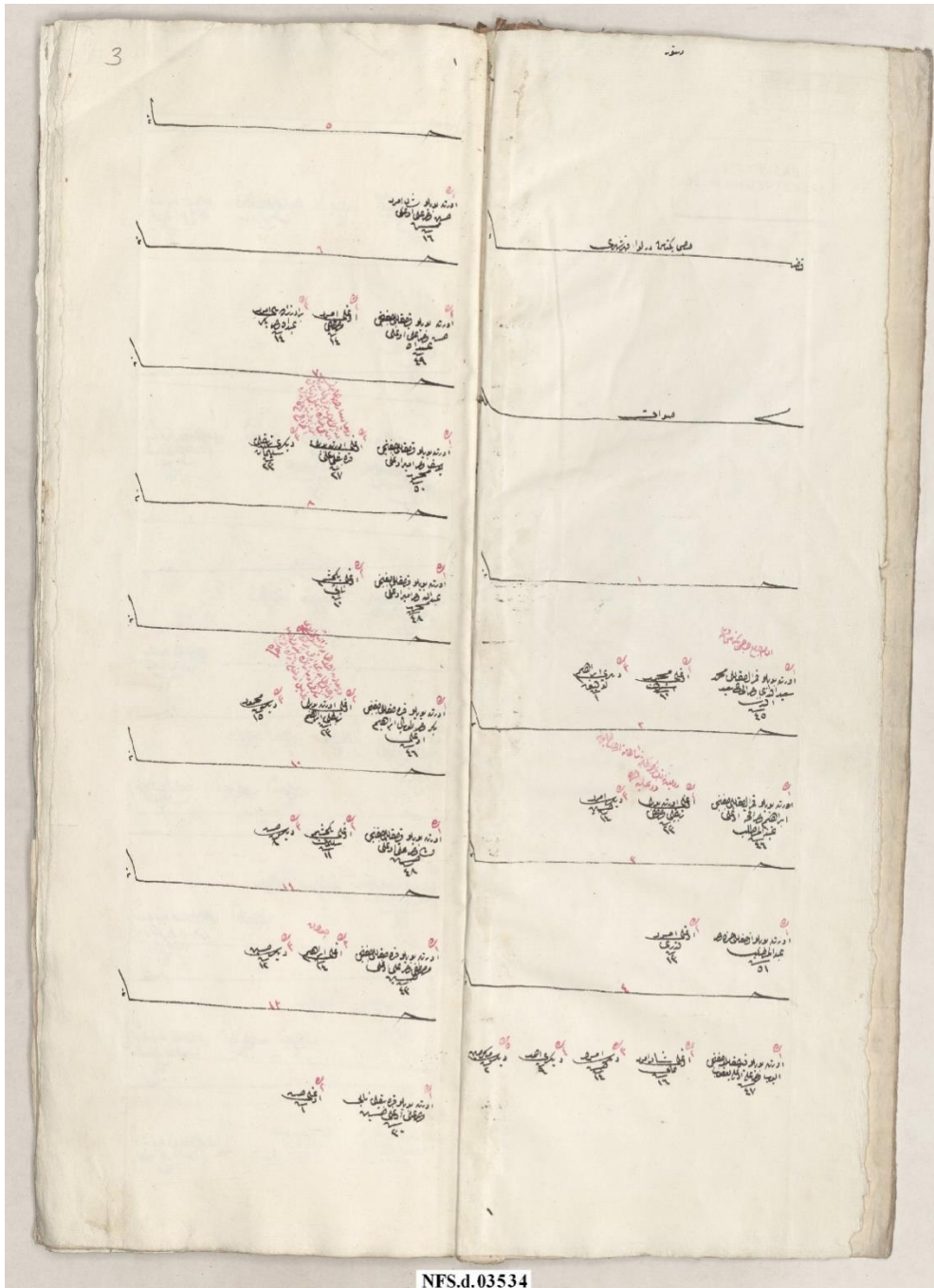
ÜNAL, Mehmet Ali, **Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Tarihi**, Paradigma Yayınları, İstanbul, 2012.

EKLER

NFS.d.03534

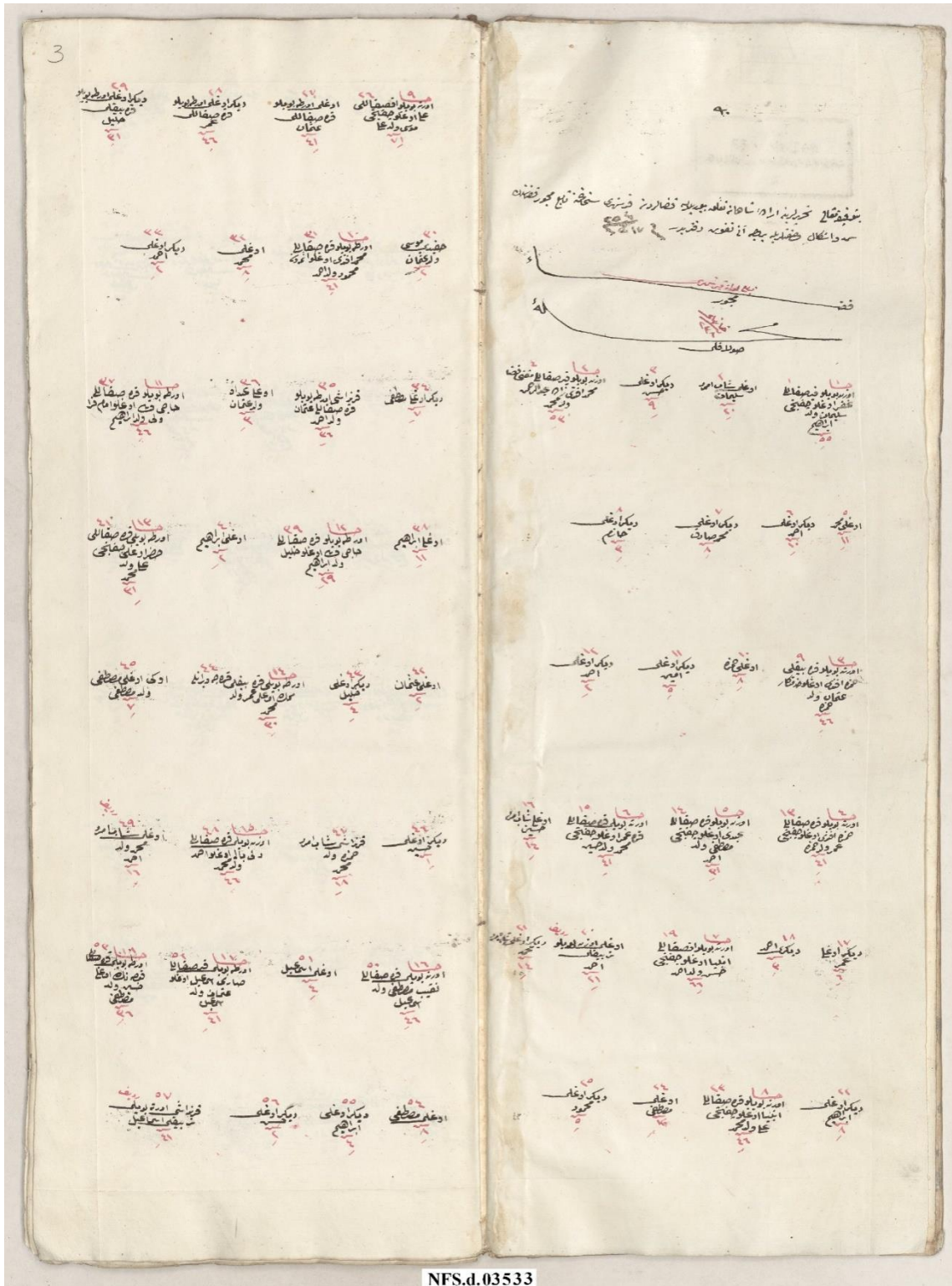
Ek 1. Nfs.d.; 3534 Sıra Numaralı Kırşehir Nüfus Defteri, Sayfa,01.

Ek 2. Nfs.d.; 3534 Sıra Numaralı Kırşehir Nüfus Defteri, Sayfa, 03.

Ek 3. Nfs.d.; 3533Sıra Numaralı Kırşehir Nüfus Defteri, Sayfa,01.

NFS.d.03533

Ek 4. Nfs.d.; 3533 Sıra Numaralı Kırşehir Nüfus Defteri, Sayfa,03.